

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست‌نویسی:

یادداشت:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده‌بندی کنگره:

رده‌بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

مطهری، حمیدرضا، ۱۳۵۰-

کسب و کار بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) / حمیدرضا مطهری؛

تهیه پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه

علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۹

۸۸ ص

۱۵۰۰۰۰ ریال:

978-600-195-599-0

فپا

کتابنامه: ص. [۷۹] - ۸۷؛ همچنین به صورت زیرنویس

کسب و کار -- جنبه‌های قرآنی

کسب و کار - احادیث

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و

فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

BP ۲۵۴/۶۵

۲۹۷/۶۵۵

۶۱۷۴۵۰۵

کسب و کار

بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام

حمیدرضا مطهری

پژوهش و علوم و فرهنگ اسلامی

نشانی

قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ
اسلامی، نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴

ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸

کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱

مراکز پخش

۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار
۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴. تهران، خیابان انقلاب،
روبروی درب دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده،
طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴

وب‌گاه: www.pub.isca.ac.ir

رایانامه: nashr@isca.ac.ir

فروشگاه مجازی نشر

www.shop.isca.ac.ir

فروشگاه نشر دیجینال

www.pajooahaan.ir

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

کسب و کار

بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام)
حمیدرضا مطهری

ناشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی وابسته
به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
تهیه

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

سرپرستار

محمدباقر انصاری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی

جایخانه مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: بهار ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

عنوان: ۵۹۸: مسلسل: ۹۱۸

فهرست مطالب

۷	سخنی با خواننده
۹	مقدمه
۱۳	مفهوم‌شناسی سبک زندگی اسلامی
۱۴	مبانی سبک زندگی
۱۵	گستره سبک زندگی اسلامی
۱۷	مفهوم‌شناسی کسب و کار
۱۸	اهمیت کار در اسلام
۲۲	حکمت کسب و کار
۲۸	کسب و کار و درآمد حلال
۳۱	آداب کسب و کار
۳۲	شروع کار با نام خدا
۳۳	توکل بر خدا
۳۴	تخصص‌گرایی در کسب و کار
۳۶	برنامه‌ریزی و اعتدال در کسب و کار
۳۸	صداقت و درستکاری
۳۹	استحکام و اتقان کار
۳۹	شروع کار از صبح زود

۴۰	شناخت حلال و حرام
۴۱	آثار و فواید کار
۴۲	۱. سلامت جسمانی
۴۲	۲. بی‌نیازی و عزت نفس
۴۳	۳. رفع فقر
۴۶	۴. استقلال اقتصادی
۴۷	۵. تولید
۴۷	کسب و کارهای مورد نیاز جامعه
۴۸	۱. کشاورزی
۵۷	۲. دامپروری
۵۸	۳. تجارت
۶۱	۴. صنایع دستی
۶۱	سرمایه و ابزار کار
۶۳	کسب و کار زنان
۶۸	بیکاری
۷۰	عامل بیکاری
۷۲	زیان بیکاری
۷۴	بیکاری و ضرر دینی
۷۶	انواع کار
۷۶	۱. واجب
۷۷	۲. حرام
۷۷	۳. مستحب
۷۸	۴. مکروه
۷۸	۵. مباح
۷۹	کتابنامه

سخنِ با خواننده

«مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً:»^۱ هر کس کار شایسته‌ای انجام دهد، خواه مرد باشد و خواه زن، درحالی که مؤمن است، او را به حیاتی پاک زنده می‌داریم).

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن تلاش کرده است با همت پژوهشگران فرهیخته و بهره‌گیری از آموزه‌های نورانی قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) و تدوین فرهنگ‌نامه سبک زندگی، کاربردی‌ترین اطلاعات موضوعات مرتبط با حوزه‌های گوناگون فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیط زیست را در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد. در میان مدخل‌های این فرهنگ‌نامه، برخی موضوعات از کاربرد فرهنگی ویژه‌ای برخوردارند و عموم افراد جامعه به صورت گسترده با آن سروکار دارند؛ از این رو به منظور ارتقا و تقویت سبک زندگی اسلامی شایسته است آموزه‌های دینی مربوط به این گونه موضوعات علاوه بر ارائه در فرهنگ‌نامه، به صورت کتابچه‌های مستقل نیز در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد. بر همین اساس در اثر پیش رو، توصیه‌های مربوط به کسب و کار در آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) تهیه می‌شود و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. امید آنکه

تدوین این گونه آثار قدمی باشد در مسیر پاسخگویی به دغدغه‌های مقام معظم رهبری درباره سبک زندگی اسلامی.

در پایان شایسته است از حمایت‌های ریاست محترم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر واعظی، ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر لک‌زایی، رئیس محترم قطب اخلاق خانواده و سبک زندگی حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی علی‌زاده، رئیس محترم میز سبک زندگی حجت الاسلام و المسلمین محمد قطبی، طراح و مجری فرهنگ‌نامه سبک زندگی حجت الاسلام و المسلمین دکتر عیسی عیسی‌زاده و مدیر گروه فرهنگ‌نامه‌ها و معاجم قرآنی و حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمیدرضا مطهری که تدوین این اثر را بر عهده داشتند، تشکر و قدردانی کنم؛ همچنین از شورای علمی فرهنگ‌نامه سبک زندگی حجج اسلام آقایان حمیدرضا مطهری، محمد عالم‌زاده نوری، محمد علی خادمی، علی‌رضا انصاری و محمد سحرخوان، ناظران پروژه آقایان حجت الاسلام و المسلمین محمد سحرخوان و محمد مهدی فیروز مهر، ارزیابان آقایان حجت الاسلام و المسلمین عباس کوثری و فاضل ارجمند دکتر میرعرب و کارشناس اجرایی حجت الاسلام و المسلمین سیدکریم آقامیری نیز نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی که عهده‌دار آماده سازی فنی و چاپ و نشر اثر حاضر بوده و هست، سپاسگزاری کنم.

محمدصادق یوسفی مقدم

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

مقدمه

سبک زندگی هر جامعه‌ای نمای هویت آن جامعه است و هر جامعه‌ای زمانی می‌تواند ثمرهای ایدئولوژی و جهان‌بینی خود را به نمایش بگذارد که سبک زندگی او متناسب با باورها و ارزش‌هایش شکل گرفته باشد. جامعه کنونی ما به علت تأثیرپذیری از فرهنگ غرب از یک سو و تحت تأثیر زندگی قبل از انقلاب اسلامی از سوی دیگر متأسفانه نتوانسته است میان باورهای اصیل اسلامی و سبک زندگی خود در حوزه‌های گوناگون فردی و اجتماعی ارتباطی عمیق و تنگاتنگ ایجاد کند و از داشتن سبک زندگی اسلامی به معنای واقعی محروم مانده و نتوانسته است از میوه‌های ارزشمند عقاید و باورهای دینی خویش در عرصه رفتار و سبک زندگی بهره‌مند شود. مقام معظم رهبری با درک صحیح از این وضعیت نگران‌کننده جامعه فرمودند: «باید آسیب‌شناسی شود که چرا ما در این حوزه [سبک زندگی اسلامی] که بخش حقیقی و اصلی تمدن است، پیشرفت نکردیم». ایشان برای اصلاح جامعه از آسیب‌های یادشده و دستیابی به زندگی بر اساس سبک اسلامی فرمودند: «هدایت قرآن را باید در زندگی خود حاکم کرد. ما بحمدالله هم قرآن را داریم و هم کلمات اهل بیت (علیهم‌السلام) را داریم. "انی تارک فیکم الثقلین". باید از اینها استفاده کنیم و

جامعه را بر اساس اینها شکل دهیم»^۱. ایشان همچنین فرمودند: «اگر در جوامع بشری قرآن حاکم باشد، هم سعادت دنیا هست؛ هم علو معنوی هست، راه سلامت را، راه امنیت را، راه امنیت روانی را قرآن به روی ما باز می‌کند. راه عزت را قرآن به روی ما باز می‌کند. راه زندگی درست را و سبک زندگی سعادت‌آمیز را قرآن به روی ما باز می‌کند»^۲.

کسب و کار یکی از موضوعات مهمی است که می‌توان با بهره‌گیری از معارف نورانی قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) نکات ارزشمندی درباره آن به جامعه ارائه کرد. اگرچه در این باره کتاب‌ها و مقالات متعددی تدوین شده است، در بیشتر آنها چنین رویکردی دیده نمی‌شود؛ چنان‌که یا مستقیم به دیدگاه قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) درباره کسب و کار نپرداخته یا آیات و روایات مربوط را منعکس نکرده و اشاره‌وار از آن گذشته‌اند. از جمله این آثار می‌توان به کار در اسلام مهدی بازرگان، مقاله «کار و تلاش در پرتو آموزه‌های دینی» اثر آقای اسماعیل اخلاقی (هشت صفحه) در مجله فرهنگ کوثر شماره ۸۳، پاییز ۱۳۸۹، «فرهنگ کار در اسلام» اثر آقای امان‌الله شاقوژی (شش صفحه) در ماهنامه کار و جامعه شماره ۸۲، دی‌ماه ۱۳۹۱ و مقاله «تشویق با کار و تلاش از منظر قرآن و روایات» (ده صفحه) اثر خانم فاطمه نادعلی در مجله قرآنی کوثر اشاره کرد. آثار فوق مطالب را مناسب و دقیق یا مستند به آیات و روایات ارائه نکرده‌اند یا به اختصار و بلکه به اشاره از آن گذشته‌اند. برخی آثار نیز به تناسب مطالب خود اشاراتی به این موضوع کرده‌اند که از جمله آنها می‌توان به کتاب ارزشمند سیره معیشتی معصومان اثر آقای یدالله مقدسی، سیره معصومان در

۱. سید علی خامنه‌ای؛ سخنرانی در جمع جامعه قرآنی کشور؛ ۱۳۹۲/۴/۱۹.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2370>.

۲. همو، سخنرانی در جمع قاریان قرآن؛ ۱۳۹۲/۳/۱۸.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22828>.

فقرزدایی اثر آقای محمدحسین علی اکبری و سیره اقتصادی معصومان با تکیه بر کتاب‌های چهارگانه شیعه اثر آقای علی اکبر ذاکری و نیز پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای سیدمحمد حسینی با عنوان سیره اقتصادی پیامبر ﷺ اشاره کرد که نگارنده در این پژوهش نیز از آثار مذکور بهره برده است. در پژوهش حاضر تلاش شده است توصیه‌ها و آداب درباره کسب و کار در آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد و نیز نمونه‌هایی از سیره و رفتار معصومان در این باره ارائه شود. گفتنی است قسمت نخست این نوشتار بعد از مقدمه و مطالبی که درباره سبک زندگی آمده، برگرفته از اثر ارزشمند جناب آقای کاویانی است که به صلاح‌دید مدیران محترم پژوهشگاه و برای تبیین بهتر موضوع در ابتدای اثر قرار گرفته است. بر خود لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در به‌ثمر رسیدن این اثر نقش داشته‌اند، سپاسگزاری کنم. رئیس محترم پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآن حجت‌الاسلام و المسلمین یوسفی‌مقدم، مدیر محترم گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی حجت‌الاسلام و المسلمین عیسی‌زاده، ارزیابان گرانقدر که از نظرهایشان در رفع کاستی‌های اثر بهره بردم و اعضای محترم شورای علمی فرهنگ‌نامه سبک زندگی و شورای پژوهشی پژوهشگاه که با راهنمایی خویش در ارتقای آثار تلاش می‌کنند. در پایان از همه خوانندگان گرامی و فرهیخته درخواست می‌کنم به کاستی‌های این نوشتار با بزرگواری و به دیده اغماض بنگرند و با ارائه رهنمودهای ارزنده نگارنده را در رفع آن یاری کنند.

حمیدرضا مطهری نهاوندی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه تاریخ و سیره اهل بیت علیهم‌السلام

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی